

Denis Njari

(Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera, Osijek)

NASELJA LASLOVAČKOG VLASTELINSTVA U SREDNJEM VIJEKU

UDK 94(497.5 Laslovo)“14“

Pregledni rad

Primljeno: 21. 3. 2018.

U radu se pokušava što preciznije rekonstruirati prostorni opseg laslovačkoga vlastelinstva u srednjem vijeku, odnosno ubicirati sva naselja koja su se u njemu nalazila, prema ispravama iz 1413., 1483. i 1491. godine. Donose se osnovni podatci o posjednicima laslovačkoga vlastelinstva u srednjem vijeku, od roda Vaja krajem 13. stoljeća do Ivana Berislavića krajem 15. stoljeća. Nadalje, prikazuje se crkvena organizacija župe Laslovo i ostalih župa koje su se prostirale na području vlastelinstva u srednjem vijeku. Najveći dio rada predstavljaju podatci o pojedinim naseljima laslovačkoga vlastelinstva, slijedeći rukopis Pála Engela, no mjestimice ispravljajući ubikaciju, a za sva naselja donoseći i pojašnjenje prvenstveno mađarskih ojkonima. Iznoseći na taj način osnovne faktografske podatke o laslovačkom vlastelinstvu u srednjem vijeku, omogućavaju se daljnja istraživanja, posebice na području povijesne demografije i topografije te srednjovjekovnoga društva u Slavoniji.

Cljučne riječi: Laslovo, Slavonija, Mađari, ojkonimi, vlastelinstvo, srednji vijek

1. Uvod

Gotovo sva arhivska građa (srednjovjekovne isprave) koja se odnosi na povijest srednjovjekovnog laslovačkoga vlastelinstva, kao uostalom i ostatka današnje Slavonije, nalazi se u zbirci srednjovjekovnih isprava u Mađarskom nacionalnom arhivu u Budimpešti te na internetskim stranicama portala *archives.hungaricana.hu/hu/charters*, gdje se ujedno nalaze i preslike mnoštva srednjovjekovnih isprava koje se čuvaju u drugim zemljama osim Mađarske (uključujući i Hrvatsku), a odnose se na povijest srednjovjekovne Ugarske.¹

¹ Magyar Nemzeti Levéltár (dalje: MNL), Diplomataikai levéltár (dalje: DI.), Diplomataikai Fényképgyűjtemény (dalje: Df.). Uvid u isprave za potrebe ovoga rada vršen je isključivo preko Interneta, odnosno portala <https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/>.

Od objavljenih izvora, za potrebe ovoga rada korištene su zbirke objavljenih srednjovjekovnih isprava u Mađarskoj i Hrvatskoj² te popis izvanredne crkvene desetine skupljane u Ugarskoj između 1332. i 1335. godine.³

Od starijih mađarskih povjesničara poviješću naselja na području današnje istočne Slavonije bavio se Dezső Csánki,⁴ čiji je rad u hrvatskoj historiografiji najviše poznat preko djela Josipa Bösendorfera.⁵ Od novije mađarske historiografije, daljnjemu je istraživanju srednjovjekovne povijesti Vukovske županije u cjelini ili nekih njezinih dijelova svojim rukopisom (nažalost još uvijek neobjavljenim) daleko najviše doprinio Pál Engel.⁶ Isti je autor, također, radom o utjecaju osmanskih upada na stanovništvo na primjeru Vukovske županije, objavljenim u uglednom mađarskom časopisu *Századok*,⁷ još preglednije prikazao strukturu naselja Vukovske županije krajem 15. stoljeća i usporedio je sa strukturom naselja na istom području 1570. godine. U trima poglavljima ovoga rada (Naselja laslovačkoga vlastelinstva 1344. i 1413., 1483. i 1491. godine) podatci o spomenu pojedinih naselja u raznim srednjovjekovnim ispravama donose se u najvećoj mjeri prema Engelovim spoznajama u njegovom rukopisu o Vukovskoj županiji, a u slučajevima gdje je potrebno i moguće, samostalno se iznosi preciznija ubikacija i analiza ojkonima, ponajviše analizom toponima na zemljovidima i u katastru iz 19. stoljeća te suvremenim topografskim karatama. Od hrvatskih povjesničara, današnjom Slavonijom u srednjem vijeku opsežnije su se bavili Stjepan Pavičić,⁸ Ive Mažuran,⁹ Josip Adamček,¹⁰ Marija Karbić,¹¹ Stanko Andrić¹² i drugi.

² *Anjoukori okmánytár*, sv. I-XL, Budapest-Szeged, 1878-2014; *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, Tomus I-XI, Budae, 1829-1844; *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, sv. 10-18, JAZU, Zagreb, 1912-1990. i dr.

³ *Rationes collectorum pontificiorum in Hungaria 1281.-1375.*, series I, tomus I, Budapest, 1887.

⁴ Dezső Csánki, *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, sv. I-V, Budimpešta, 1890-1913. CD-izdanje 2002. godine u nakladi Arcanuma.

⁵ Josip Bösendorfer, *Crtice iz slavonske povijesti s osobitim obzirom na prošlost županija: križevačke, virovitičke, požeške, cisdravske baranjske, vukovske i srijemske, te kr. i slob. grada Osijeka u srednjem i novom vijeku*, Osijek, 1910.

⁶ Pál Engel, *Valkóvármegye*, rukopis.

⁷ Pál Engel, „A török dúlások hatása a népességre: Valkó megye példája“, *Századok*, Budimpešta, 2000., str. 267-321.

⁸ Stjepan Pavičić, *Vukovska župa u razvitku svoga naselja od XIII. do XVIII. stoljeća*, JAZU, Zagreb, 1940.

⁹ Ive Mažuran, *Srednjovjekovni i turski Osijek*, Osijek-Zagreb, 1994; Ive Mažuran, „Porezni popis grada i vlastelinstva Osijek i njegove okolice 1469. godine“, *Starine*, JAZU, knj. 58 (1980), str. 125-166.

¹⁰ Josip Adamček, *Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV. do kraja XVIII. stoljeća*, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1980.

¹¹ Marija Karbić, *Plemićki rod Borića bana*, Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2013.

¹² Stanko Andrić, *Potonuli svijet. Rasprave o slavonskom i srijemskom srednjovjekovlju*. Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod, 2001.

Cilj je ovoga rada pokušati što preciznije rekonstruirati prostorni opseg laslovačkog vlastelinstva u srednjem vijeku, posebice u 15. stoljeću, odnosno ubicirati sva naselja koja su se u njemu nalazila, prema ispravama iz 1413., 1483. i 1491. godine.¹³ Crkvena organizacija za naselja unutar laslovačkoga vlastelinstva rekonstruirat će se na temelju podataka o crkvenoj desetini od 1332. do 1335. godine te ranije navedenih izvora i literature. Radu je priložen i zemljovid s ponegdje ispravljenom ubikacijom pojedinih naselja u odnosu na onu koju je donio Engel u elektroničkom izdanju posvećenom prikazu srednjovjekovne Ugarske u kasnom srednjem vijeku.¹⁴ Svi navedeni ciljevi pokušat će se ostvariti korištenjem objavljenih srednjovjekovnih isprava, registara neobjavljenih isprava, postojećom mađarskom i hrvatskom historiografskom literaturom i novovjekovnim te suvremenim zemljovidima s označenim toponimima.¹⁵ U poglavljima o posjednicima Laslova u srednjem vijeku nešto više će se pozornosti posvetiti rodu Vaja, koji su dosad manje poznati u hrvatskoj historiografiji, a nešto manje Lackóima od Szánta i Berislavićima, o kojima već postoje značajniji radovi na hrvatskom jeziku.¹⁶

2. Laslovačko vlastelinstvo

Na samome početku svakako treba pojasniti korištenje termina „laslovačko vlastelinstvo“ u ovom radu, pa čak i postaviti pitanje: koliko je uopće opravdano govoriti o tzv. laslovačkom vlastelinstvu u srednjem vijeku? No, iz potonjega proizlazi i sljedeće pitanje – ako se ne će koristiti taj termin postavlja se daljnja terminološka nedoumica: kako imenovati gospodarsko-nasebinsku cjelinu o kojoj je riječ? Moguće je da laslovačko vlastelinstvo (mađ. *szentlászlói uradalom*) pod tim nazivom nije postojalo u srednjem vijeku; a ako jest, ono što se pod njim podrazumijevalo bilo je nedovoljno fiksno definirano (ili su barem naše spoznaje o tome danas takve) i sklono relativno čestom redefiniranju posjeda koji mu pripadaju. U svom rukopisu i radu o Vukovskoj županiji Pál Engel koristi otvoreno izraz *laslovačko vlastelinstvo* (mađ. *szentlászlói uradalom*),¹⁷ ali je Stanko Andrić nešto oprezniji i koristi izraze

¹³ MNL, Dl. 91351; Df. 285277; Df. 233472.

¹⁴ Pál Engel, *Magyarország a középkor végén*, CD-ROM, Budimpešta, 2001.

¹⁵ Za potonje su najviše korištene digitalizirane topografske karte na internetskom portalu <https://geoportala.dgu.hr>, u mjerilu 1 : 25 000.

¹⁶ Stanko Andrić, „Lacko od Szántóá“, *Hrvatski biografski leksikon*, 2013; Andrić, *Potonuli svijet*. Najrecentniji i dosad najobuhvatniji rad o Berislavićima je: Marija Karbić, *Plemićki rod Borića bana*, Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2013. Također i u: Marija Karbić, „Hrvatsko plemstvo u borbi protiv Osmanlija. Primjer obitelji Berislavića Grabarskih iz Slavonije“, *Povijesni prilozi*, br. 31., Zagreb, 2006., str. 71-85.

¹⁷ Engel, „A török dúlások hatása a népességre: Valkó megye példája“, 267-321.

poput „kaštel (...) Laslovo s njegovim pripadnostima“, „među pripadnostima (...) kaštela Szentlászló/Laslovo posjed (...)“, „Szentszalvátor (...) kao pripadnost (...) kaštela Laslovo“, citirajući ih kako se navode u ispravama.¹⁸

Hrvatska enciklopedija vlastelinstvo definira kao „zemljišno dobro, vlasnik kojega uživa pravo ubiranja prihoda s toga dobra, te neke funkcije vlasti, osobito određene vrste sudbenosti. (...) Vlastelinstvo je bilo organizirano kao gospodarska cjelina. Njegovo upravno i gospodarsko središte bio je vlastelinski grad, po kojemu je vlastelinstvo i dobilo ime.“¹⁹ Lujo Margetić feudalna vlastelinstva definira kao „teritorijalno zaokružene komplekse zemalja“ koji se s vremenom usitnjavaju „tako da se poslije pod vlastelinstvom razumijeva skup većeg broja raznih ovlaštenja i udjela na raznim područjima, selima i zemljama“.²⁰ I Beuc navodi da „s vremenom feudalčev zemljišni posjed nije morao biti identičan feudalčevu području vlasti“ te da „Vlastelinstvo nije moralo biti teritorijalno zatvoreno područje. Ono se moglo sastojati od rasutih i ispremiješanih zemljišnih površina na širem području.“²¹ Osim navedenih karakteristika, vlastelinstvo je u zemljama ugarske pravne tradicije predstavljalo i instancu javne vlasti, posebice od 13. stoljeća nadalje, tako da je vlastelin često na svom vlastelinstvu vršio i upravno-sudbenu vlast, najčešće preko svojih oficijala, poput kaštelana.²²

Što se tiče predmeta ovoga rada, čini se opravdanim korištenje izraza „laslovačko vlastelinstvo“ iz triju glavnih razloga. Kao prvo, njegovo je upravno i gospodarsko središte bilo Laslovo, koje je s pripadajućim selima i pustoselinama činilo jednu gospodarsku cjelinu, o čemu svjedoče isprave iz 1413., 1483. i 1491. godine, o kojima će nešto kasnije biti više riječi. Kao drugo, u samome Laslovu postojala je i rimokatolička crkvena građevina posvećena Svetom Ladislavu. Ta je crkva, prema teško provjerljivim navodima,²³ izgrađena 1218. godine. U svakom slučaju, u kasnom srednjem vijeku u Laslovu je bilo i središte župe, što je, među ostalim, očito i iz popisa crkvene desetine iz 1332. godine, a ukazuje na rano postojanje župe i značaj Laslova za svoje okruženje. I kao treće, iz najmanje triju isprava iz 15. stoljeća (iz 1413., 1483.

¹⁸ Stanko Andrić, *Vinkovci u srednjem vijeku. Područje grada Vinkovaca od kasne antike do kraja turske vlasti* (Vinkovci - Slavonski Brod, 2007), 83-84, 88, 112.

¹⁹ www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=65069, datum posljednjeg posjeta 14. 4. 2018.

²⁰ Hodimir Sirotković, Lujo Margetić, *Povijest država i prava naroda SFR Jugoslavije*, Školska knjiga, Zagreb, 1990., str. 29-30.

²¹ Ivan Beuc, *Povijest institucija državne vlasti Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije*, Pravni fakultet, Zagreb, 1985., str. 36-37.

²² Pál Engel, Gyula Kristó, András Kubinyi, *Magyarország története 1301-1526*, Osiris Kiadó, Budapest, 1998., str. 41-44; 169-172.

²³ Prijepisi iz izgubljene matične knjige. Mihály Kelecsényi, „Helynevek“, *Magyar Nyelvőr*, Budapest, 1875., str. 45.

i 1495. godine) čini se očitim da je u 15. stoljeću postojao kontinuitet tijekom kojega je Laslovo činilo gospodarsko-upravnu cjelinu svoje bliže okolice.

3.1. O posjednicima Laslova – rod Vaja²⁴

Najraniji poznati posjednici Laslova²⁵ vjerojatno su bili potomci stare mađarske plemićke obitelji iz roda Vaja. Prezime se u izvorima nalazi zapisano u oblicima *Vaya*, *Vaja*, *Vya*, *Woya*, *Waya*.²⁶ Prema Karácsonyiju, prvi poznati predstavnik iz roda Vaja bio je Petar, koji je bio otac Mohora (ili Mahara) i Eleka. O Eleku (koji je preminuo najkasnije 1251. godine) poznato je pak samo to da je pečuški kaptol 1244. godine potvrdio Eleku, sinu Petra iz roda Vya da je prodao posjed Halmos²⁷ u Vukovskoj županiji zagrebačkom prepoštu Fili (lat. *Phyle*) iz roda Miskócz i njegovoj braći Petru i Tomi. Mohor se oženio kćeri kneza Grgura I. Moslavačkog, a iz tog braka rodio se sin Jakob, koji je svakako prije 1233. godine prodao majčino nasljedstvo (jedan dio Son-te u Bačkoj) Tomi Moslavačkom za 124 marke. O Mohoru je poznato da su ga početkom 1242. godine, za ono doba već u visokoj starosti, ubili Tatari. Tada su još na životu bili samo Mohorovi unuci, koje su Tatari zarobili. Za to je vrijeme njihovu imovinu u Vukovskoj županiji od kralja zatražila i dobila grana roda Miskolc. Međutim, 1244. godine jedan od Mohorovih unuka – Hipolit (*Ipoly*, *Ipolté*) – vratio se iz tatarskog zarobljeništva. Iako mu je imovina trebala biti vraćena, novi vlasnici je nisu željeli prepustiti i sporili su se s ciljem zadržavanja imovine. Na koncu im je Hipolit prepustio tri pluga zemlje u selu Szentmárton, kako bi mu njegova ostala imovina bila vraćena.²⁸

Prema Wertneru, Zayeva grana obitelji Vaja počinje time što je Hipolit bio bez potomaka te je kralj Bela IV. njegovu imovinu 1263. godine darovao Dominiku (mađ. *Domokos*), sinu Petra Csáka, koji je bio kraljev peharnik i župan

²⁴ Podatci u ovom potpoglavlju donose se prema mađarskoj literaturi: János Karácsonyiju, Móru Wertneru i Pálu Engelu. János Karácsonyi, *A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig*, 3/1. kotet., Budapest, 1901., str. 129-132.; Mór Wertner, „Nemzetségi kutatások, Vaja nemzetsége“, *Turul*, br. 4, Budapest, 1901.; Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Tolmány, 221-222.

²⁵ Elektronska verzija *Hrvatske enciklopedije* navodi: „Povijesni izvori Laslovo prvi put spominju u XIII. st. kao posjed obitelji Kórógyi. Pošto je u XV. st. ta obitelj izumrla, selo je promijenilo više vlasnika te bilo u posjedu Čupora (Moslavačkih), Gorjanskih i Berislavića.“ www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=35508 Ipak, ti podatci nisu u potpunosti točni jer je i prije izumrća Kórógyija selo Laslovo (i njegovo vlastelinstvo) pripadalo obitelji Lacka od Szántóa.

²⁶ Karácsonyi, *A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig*, 129-132.

²⁷ Halmos se nalazio na području današnjeg sela Novih Jankovaca. I danas postoji takav topnim u okruženju navedenog sela.

²⁸ Karácsonyi, *A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig*, 129-132.

županije Zemplén. Protiv toga se pobunio Hipolitov dalji rođak Lampert, sin Ruzboida I.²⁹ i ishodio 1267. godine da Dominik Csák vrati Lampertu Hipolitovu imovinu roda Vaja, a konačnu je potvrdu toga posvjedočila i isprava od 14. veljače 1268. godine.³⁰ Sporni posjedi nalazili su se u Vukovskoj županiji, nedaleko (sjeverozapadno) od Laslova: Korodvar (mađ. *Kórógyvár*), Dopsin, Tolmanj (mađ. *Tolmány*) pored Hrastina, *Darocz* i Lanka, zemlja Patrim koja je ležala pored Antina i jedan dio sela *Zeche* (vjerojatno *Nagy-Szőcs*). Kako se čini, nadalje je Lampert uživao taj posjed bez smetnji, no njegova tri sina – Ruzboid II., Petar i Marko – međusobno su se sporili oko njih. Posjedi Tolmanj i Lanka oduzeti su 1300. godine i braći Marku i Ruzboidu II. Iste godine njih su dvojica tužili Dimitrija, župana Vukovske županije, zbog pljačkanja tolmanjskog posjeda.³¹

Lampertov sin Ruzboid II. spominje se u ispravi iz 1299. godine u kojoj ga pečuški kaptol poziva kao svjedoka protiv njegova bratića Dionizija (mađ. *Dénes*), sina Martina Tolmanjskoga (*Tholmanyi Mortun*).³² Iste je godine ujedno i prvi spomen Laslova u srednjovjekovnim ispravama (kao posjed već spomenutoga Dionizija Tolmanjskoga), a čini se i da je to razdoblje kada ta obitelj počinje nositi pridjevak Tolmanjski (mađ. *Tolmányi*).³³

3.2. O posjednicima laslovačkoga vlastelinstva – Lacko od Szántóa (Nemetinski)³⁴

Lacko od Szántóa poznata je mađarska plemićka obitelj kasnoga srednjeg vijeka koja je središte svoga posjeda imala u Lackházi (današnja Kiskunlacháza, mađarska županija Fejér).³⁵ Naselje *Asszonyfalva* kod Osijeka

²⁹ Nije poznato u kojem su srodstvu bili Ruzboid I. i Mohor; moguće je da su bili bratići.

³⁰ Wertner, „Nemzetségi kutatások, Vaja nemzetsége“; Andrić, *Potonuli svijet*, 87-88.

³¹ Od toga Pétera potječe obitelj Zay Csömöri. Prema: Wertner, „Nemzetségi kutatások, Vaja nemzetsége“; Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Tolmány, 221-222.

³² Navedeni sadržaj isprave donosi se prema sažetku Pála Engela: Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Tolmány, 221-222.

³³ Isto.

³⁴ Podatci u ovom potpoglavlju donose se prema Stanku Andriću, Pálu Engelu, Jánosu Karácsonyiju i Móru Wertneru. Andrić, *Potonuli svijet*, 83-84; Andrić, „Lacko od Szántóa“, *Hrvatski biografski leksikon*, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=10839>; Karácsonyi, *A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig*, 129-132; Wertner, „Nemzetségi kutatások, Vaja nemzetsége“; Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Némethi, 145-146.

³⁵ Zanimljivost predstavlja činjenica da se naselje Vladislavci između Dopsina, Hrastina i ruševina Kórógyvara/Kolođvara izvorno prilikom osnivanja 1836. godine nazvalo *Lacháza* (naziv *Vladislavci* je noviji i javlja se tek u drugoj polovici 19. stoljeća). Ipak, ta zanimljivost ne predstavlja nužno, pa čak ni vjerojatno, nikakvu logičnu povezanost s činjenicom da je obitelj Lacko imala na približno tome području svoje posjede u srednjem vijeku.

spominje se kao posjed Lacka od Szántóa već 1325. godine, kada mu ga je kao miraz (uz naselje *Kovászdi*) prilikom udaje donijela supruga, kći Šimuna Nemetinskog. Posjed nad naseljima *Asszonyfalva*, *Kovászdi*, *Mocsár* i *Szilköz* dobili su od kralja Ludovika I. Anžuvina 1370. godine.³⁶ Međutim, zbog njihovog sudjelovanja u građanskom ratu, kralj Žigmund Luksemburški 12. studenog 1389. godine oduzeo im je njihove udjele u posjedima Nemetina, *Mocsára* i *Asszonyfalve* i dao ih Stjepanu I. Korodškom. Pomilovani su 1394. godine, kada im je vraćen Nemetin, a najkasnije do 1411. godine ponovno su u posjedu i *Szilköza* i *Kovászdija*.³⁷ Obitelj Lacko od Szántóa izumrla je 1456. godine, a dio njihovih posjeda pripao je najkasnije 2. srpnja 1460. godine baranjskoj obitelji Hercega Sečujskih (mađ. *Szekcsői*).³⁸ Tada se u njihovom posjedu, ali u sastavu vlastelinstva Szentszalvátor, poimence navode naselja *Nemethy*, *Azzonfalwa*, *Kowazdi*, *Zylkewz*, *Thezen*, *Mochar*, *Zarwas*, *Warathka*, *Zelwskw*, *Zenthsalwator*, *Twrbosancz* i *Cherith*.³⁹ Već 4. svibnja 1482. godine većinu tih posjeda kupuju Berislavići Grabarski od Nikole Bethlena. Konkretno, radi se o posjedima *Nemethy*, *Zewlewske*, *Zarwas*, *Warathka*, *Mochar*, *Thyzen*, *Zylkowz* i *Kowasdy*, uz od njih jasno odvojene *Zenthsalvator*, *Chereg* i *Throbosancz*.⁴⁰ Imena tih naselja prepoznatljiva su i može ih se, izuzevši Szentszalvátor, Cerić i Trbušance, ubicirati u pravilu sjeverno od današnjega Laslova, južno od rijeke Drave, te južno i istočno od Osijeka. Radi se o naseljima koja su 1491. godine u laslovačkom vlastelinstvu imenovana kao Nemetin (*Nemethy*), Asszonyfalwa (*Azzonfalwa*, toponim kod Laslova), Kovásdi (*Kowazdi*, *Kowasdy*), Szilköz (*Zylkew*, *Zylwz*), Tizin (*Thezen*, *Thyzen*), Mochar, Sarvaš (*Zarwas*) i Váratka (*Warathka*). Jedino naselje koje je zbog njegove učestalosti u srednjovjekovnoj toponimiji Ugarske, pa i Vukovske županije, poprilično teško identificirati jest *Zelwskw/Zewlewske*. Vjerojatno se radi o naselju koje Engel transkribira kao *Szölös* (hrv. 'vinograd'), odnosno *Szölöske* (hrv. 'vinogradac/vinogradčić'), a ubicira između Osijeka i Sarvaša.⁴¹ Moguće je, međutim, i da se radi o *Szölösu* koji je ležao sjeverno od Laslova, a jugozapadno od Tenje. Ipak, ono što ukazuje da je potonja ubicacija nešto manje vjerojatna od ovdje prvonavedene jest i predmetak *Nagh* (mađ. *Nagy*, hrv. 'veliki') ispred naziva naselja, koji se javlja u jednoj ispravi iz 1487. godine,⁴² dok dometak *-ke* u mađarskim imenima sugerira upravo suprotno, odnosno ima deminutivnu ulogu.

³⁶ Wertner, *A szántói Laczk-család ismeretéhez*, 196.

³⁷ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Németi, 145-146.

³⁸ Više o tome u: Andrić, *Potonuli svijet*, 83.

³⁹ Andrić, *Potonuli svijet*, 84.

⁴⁰ Isto.

⁴¹ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szöcs, Szölös, 211.

⁴² Isto, 210.

3.3. Ivan Berislavić kao posjednik laslovačkoga vlastelinstva

Obitelj Berislavića Grabarskih poprilično je poznata u hrvatskoj historiografiji⁴³ i značajna za povijest Slavonije u srednjem vijeku, posebice u kontekstu dinastičkih previranja u 15. stoljeću i po njihovoj aktivnoj ulozi u protuosmanskoj obrani. Pridjevak *Grabarski* dobili su po svom najvažnijem imanju – Grabarju kraj Garčina u slavonskoj Posavini. Spominju se od 13. stoljeća, a loza im izumire sa Stjepanom Berislavićem 1535. godine. Njihova najznačajnija imanja nalazila su se u Požeškoj županiji, a posjede u Vukovskoj županiji u pravilu stječu nešto kasnije.

Kao posjednik laslovačkoga vlastelinstva Ivan Berislavić spominje se 1470. godine, kada je bio u dječjačkoj dobi.⁴⁴ U dinastičkim previranjima krajem 15. stoljeća, prvo je bio zagovornik Maksimilijana I. Habsburga protiv Vladislava II. Jagelovića, da bi 1494. godine svoju podršku pružio Vladislavu II. Jageloviću.⁴⁵ Upravo u pozadini borbi za ugarsko-hrvatsko prijestolje ostala je sačuvana isprava u kojoj Vladislav oduzima Berislavićima njihove posjede, među ostalima i laslovačko vlastelinstvo. Nove je vlasnike – Gereba (mađ. Geréb) od Vingárta i Pavla Kinižija (mađ. *Kinizsi*) – u taj posjed uveo bosanski (đakovački) kaptol.⁴⁶ Ipak, ubrzo nakon što je Berislavić pomilovan, njegovi su mu posjedi, među kojima i Laslovo, vraćeni. Laslovačko vlastelinstvo nipošto nije bilo najveći i najznačajniji posjed Ivana Berislavića,⁴⁷ prije bi se moglo reći da je to bio jedan u nizu njegovih posjeda koji mu je omogućavao prihode za bavljenje političkom i vojnom djelatnošću.

⁴³ Karbić, *Plemićki rod Borića bana*; Karbić, „Hrvatsko plemstvo u borbi protiv Osmanlija“, 71-85.

⁴⁴ Nakon okretanja Vladislavu Jageloviću slijedi značajniji politički uspon Ivana Berislavića, jer ga za nagradu kralj već 1494. godine imenuje kapetanom Srebrnika u Bosni, a 1504. godine i srpskim despotom. Tu je čast primio u siječnju 1504. godine u Budimu, a zauzvrat se morao oženiti Jelenom Jakšić, udovicom ranijega despota Jovana Brankovića. Vjenčanje je održano u svibnju 1504. godine. S funkcijom despota preuzeo je na sebe i obvezu držanja tisuću konjanika za protuosmansku obranu. Godine 1511. imenovan je i jajačkim banom i od tada je rukovodio i obranom na Vrbasu. Imenovanje upravo Ivana Berislavića na navedene funkcije vjerojatno je bilo zbog toga što je raspolagao velikim vlastitim imanjem i materijalnim sredstvima koja je mogao koristiti za organizaciju obrane. Da su njegovo vlastito imanje dužnosti bana i despota iscrpile, svjedoči više njegovih molbi kralju 1513. godine da ga se oslobodi te službe, čemu je kralj 25. svibnja 1513. godine i udovoljio. Nedugo zatim je (1514. godine) i preminuo. Karbić, „Hrvatsko plemstvo u borbi protiv Osmanlija“, 78.

⁴⁵ Krešimir Nemeth i Tatjana Radauš, „Berislavići“, *Hrvatski biografski leksikon*, 1983. <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1791>

⁴⁶ Andrić, *Vinkovci u srednjem vijeku*, 83-84.

⁴⁷ Imali su, primjerice, i utvrde Brod u Požeškoj županiji te Kobaš, Dubočac, Dobor i Doboju u Bosni. O drugim posjedima Berislavića više u: Karbić, *Plemićki rod Borića bana*.

4. Župa i crkva u Laslovu, ostale župe na području vlastelinstva

Laslovo se kao župa spominje od 1332. do 1335. godine u izvanrednom popisu crkvene desetine. Ta je župa pripadala osuvačkom arhidakonu Pečuške biskupije.⁴⁸ Kao župnik laslovačke župe u četirima popisima crkvene desetine od 1332. do 1334. godine navodi se *Egidius (sacerdos) de Sancto Ladislao*, a 1335. godine *Marcellus de Sancto Ladislao*. Kao iznos koji se plaćao 1332. godine navodi se 30 banovaca, 1333. godine 10 banovaca, 1334. godine 20 banovaca i 1335. godine 12 banovaca.⁴⁹ Župi Laslovo bila su najbliža naselja i zasigurno su bila i njezinim filijalama: *Újfalva, Mihályi, Balyafalva, Györgyfalva* i *Nebojša*.⁵⁰ Kao što i sam ojkonom na mađarskom jeziku sugerira (*Szentlászló*), župa Laslovo bila je posvećena Svetom Ladislavu (1040. – 29. srpnja 1095.), ugarskom kralju (1077. – 1095.) i svetcu Katoličke Crkve (kanoniziran je već 29. lipnja 1192. godine), inače uzoru srednjovjekovnoga viteštva. Ime svetca zaštitnika župe preuzelo je i cijelo naselje kao ojkonom.

Osim same župe Laslovo, na području laslovačkoga vlastelinstva prostirale su se još četiri župe u srednjem vijeku: Liskovo (mađ. *Liszkó*), Nemetin (mađ. *Németi*), Szentszalvátor i (*Nagy*)*Szőcs*.⁵¹

Župa u Liskovu također se spominje u popisu izvanredne papinske desetine od 1332. do 1337. godine, u sastavu vukovskoga arhidakonata. Njoj su vjerojatno kao filijale pripadala naselja Silaš (mađ. *Szilás*), *Lapáncs* i Bobota (mađ. *Babota*; to naselje nije pripadalo laslovačkom vlastelinstvu).

Župna crkva u Nemetinu bila je posvećena svetom Dominiku (mađ. *Szent Domokos*) i pripadala je osuvačkom arhidakonu, a prvi put se spominje u popisu izvanredne papinske desetine od 1332. do 1337. godine. Toj su župi vjerojatno pripadala filijalna naselja *Szilköz*, Sarvaš (mađ. *Szarvas*), *Mocsár*, *Arosfalva* i *Kovászdi*.

Szentszalvátor je također bio samostalna župa već prema popisu papinske desetine 1332. godine. Toj su župi kao filijalna naselja, uz ostala, pripadali i *Gálos*, te Cerić i Trbušanci.

Župa (*Nagy*)*Szőcs* bila je posvećena Svetom Stjepanu, ugarskom kralju, a spominje se u izvorima od 1332.⁵² do 1430. godine. Župi su kao filijale

⁴⁸ Dezső Csánki, *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, sv. II, Budimpešta, 1894., str. 276.

⁴⁹ *Rationes collectorum pontificiorum in Hungaria, Pápai tized-szedők számadásai 1281-1375.*, Budapest, 1887., str. 245, 281, 288, 299, 314.

⁵⁰ Engel, *Magyarország a középkor végén*; Engel, *Valkóvármegye*.

⁵¹ Engel, „A török dúlások hatása a népességre: Valkó megye példája“, 279.

⁵² Podatci o plaćanju izvanredne crkvene desetine u navedenim župama u ovom poglavlju navedeni su prema: *Rationes collectorum pontificiorum in Hungaria. Pápai tized-szedők*

vjerojatno pripadala naselja *Kisszőcs*, *Gacsal*, *Kisgacsal* i *Edesfalva* (potonja tri nisu pripadala laslovačkom vlastelinstvu, nego hermanskome). Odabiranje Svetoga Stjepana (ugarskoga kralja) za svetca zaštitnika župe u *Nagy-Szőcsu* također je pokazatelj značaja koji se pridavao mađarskim kraljevima i ujedno svetcima Katoličke Crkve na navedenom području u srednjem vijeku.⁵³

Od ostalih naselja laslovačkoga vlastelinstva, naselje *Váratka* je pak vjerojatno pripadalo župi u *Darnóu*, naselja *Verőfény* i *Kelőd* župi u *Nagyboldu*, naselje *Trpinja* (mađ. *Nagy-Terpenye*) župi u *Pačetinu* (mađ. *Pacsinta*), a *Petrovci* župi u *Ibranju* (mađ. *Ibrány*).⁵⁴

Iz ranije navedene raspodjele potpuno je očito da se granice vlastelinstava i župa nisu podudarale, vjerojatno zahvaljujući činjenici što su se vlastelinstva i njihovi pojedini posjedi i granice relativno često mijenjali. Ipak, posebice treba napomenuti da je gore navedena vjerojatna raspodjela župa i njihovih filijala rađena prema stanju u ispravi iz 1491. godine, kada je laslovačko vlastelinstvo u sebi već sadržavalo i naselja iz nekadašnjega nemetinskog i szentszalvátorskoga vlastelinstva.

5.1. Naselja laslovačkoga vlastelinstva 1344. i 1413. godine

Jedina isprava iz 14. stoljeća u kojoj se Laslovo spominje u kontekstu s još nekim pripadajućim naseljima jest ona iz 1344. godine⁵⁵ u kojoj se Laslovo spominje zajedno s Liskovom i *Verőfényem* kao posjed Ladislava (sina pokojnog Ladislava, Demetrova unuka) i njegove braće, kada oni te svoje posjede brane od Dominikovih (mađ. *Domokos*, sin Nikole) službenika.⁵⁶ Iako vrlo sažet, i taj podatak ukazuje da je već sredinom 14. stoljeća Laslovo bilo relativno važno središte na svome području, koje je, osim vlastite župe, imalo i najmanje dva naselja s kojima je bilo u izravnoj gospodarsko-administrativnoj povezanosti.

Poimenično navedenih posjeda u sastavu laslovačkoga vlastelinstva bilo je 1413. godine jedanaest, 1483. godine devet, a 1491. godine 32. U popisima 1413. i 1483. godine navedeno je 7 naziva naselja za koja je očito da se radi o istim naseljima u različitim pravopisnim oblicima. Naselja su kojih nije

---

számadásai, 245, 281, 288, 299, 314.

⁵³ Najmanje 63 naselja nosilo je patrocinj Svetoga Stjepana na području srednjovjekovne Ugarske, a najmanje 13 naselja na području Slavonije u srednjem vijeku. András Mező, *Patrocíniumok a középkori Magyarországon*, Budapest, 2003., str. 124-130.

⁵⁴ Engel, *Magyarország a középkor végén*; Engel, *Valkóvármegye*.

⁵⁵ MNL, Diplomatakai levéltár, Festetics család Q 73, D. 91351. Uvid u ispravu izvršen je preko Interneta: <https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/view/38054/?pg=0&bbox=-44%2C-1833%2C3000%2C-57>

⁵⁶ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szentlászló, 198.

bilo u popisu 1413. godine, a jest 1483. godine, Kelőd (*Kyskelwd*) i Varjas (*Waryas*). Svih 7 naselja koja se ponavljaju u popisima 1413. i 1483. godine navode se i u popisu 1491. godine, s tim da se u potonjem popisu nalaze popisani i Györgyfalva (*Gyerfalwa*) i Petrovci (*Petrowc*), koji su popisani i 1413. godine, ali ne i 1483. godine. Čini se logičnim da su ta naselja činila jezgru laslovačkoga vlastelinstva, koje je, čini se, bilo najrasprostranjenije 1491. godine, kada su mu priključeni i nemetinsko vlastelinstvo te dijelovi nekadašnjeg szentszalvátorskoga vlastelinstva.

Laslovačko vlastelinstvo 1413. godine,⁵⁷ u posjedu Lacka od Szántóa, imalo je 10 naselja: 1. *Kiszewch*, 2. *Gywrghfalwa*, 3. *Nebojza*, 4. *Laynok*, 5. *Bolyafalwa*, 6. *Vyfalu*, 7. *Lyzko*, 8. *Verewsyn*, 9. *Petrolcs* i 10. *Balaszfalwa*.⁵⁸ Ta su naselja, uz ona navedena 1344. i 1483. godine (pogledati sljedeće poglavlje rada), vjerojatno činila i samu jezgru vlastelinstva, odnosno bila su „osnovna naselja“ laslovačkoga vlastelinstva. Naime, iako je u ispravi iz 1491. godine navedeno znatno više naselja, ona je uključila i naselja „pripojena“ laslovačkom vlastelinstvu iz nekadašnjega szentszalvátorskoga i nemetinskoga vlastelinstva. Sva su se pak naselja navedena 1413. godine (izuzev Liskova, *Verőfénya* i Petrovaca) nalazila u neposrednoj okolici Laslova, najvećim dijelom sjeverozapadno, zapadno i jugozapadno od Laslova.

U sljedećem dijelu rada iznose se osnovni podatci o pojedinim naseljima laslovačkoga vlastelinstva, mjestimice ispravljajući njihovu ubikaciju (najrecentniji povjesničar koji se bavio njihovom preciznijom ubikacijom bio je Pál Engel), a za sva naselja donose se i pojašnjenja prvenstveno mađarskih ojkonima.

*

Naselje **Kis-Szócs** zabilježeno je 1483. godine u obliku *Kyszewch*, a 1491. godine u obliku *Kyszwch*.⁵⁹ Bilo je dijelom laslovačkoga vlastelinstva od 1413. do 1491. godine. U ispravi iz 1483. godine navodi se između Laslova i Balyafalve, a 1491. godine između Nebojše i Varjasa. Prilikom osmanlijskog popisa 1550. godine zabilježeno je u obliku *Küçük Selčeva*, a 1579. godine kao *Malo Seličevo* u erdutskoj nahiji, s 25 popisanih kućedomaćina mađarskih antroponima.⁶⁰ Selo (mađ. *falu*) *Kis-Szócs* spominje i Csánki, kao obližnje trgovištu

⁵⁷ MNL, DL 91351.

⁵⁸ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szentlászló, 198. (Engel popis navodi prema izgubljenj ispravi iz arhiva obitelji Bathány, *Acta antiqua*, V-7-702., a prema Csánki, *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, sv. II. Za potrebe ovog rada izvršen je uvid u CD izdanje koje je objavio Arcanum 2002. godine).

⁵⁹ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szócs (Kis-), 209.

⁶⁰ Fazileta Hafizović, *Popis sandžaka Požege 1579. godine*, Državni arhiv u Osijeku, Osijek, 2001., str. 287.

Szöcs (zapravo: Nagy-Szöcs).⁶¹ Nije zabilježeno kao toponim na suvremenim topografskim zemljovidima, a nije zabilježeno ni na vojnim kartama iz 18. ili katastarskim kartama iz 19. stoljeća. Ojkonim je nastao od mađarskog apelativa *szöcs* (hrv. 'krznar')⁶² i pridjevskog predmetka *kis* (hrv. 'mali').⁶³

Naselje **Balyafalva**, prema Engelovom rukopisu, spominje se prvi put u obliku *Bolyafalwa* 1413. godine, zatim 1483. godine u obliku *Walyafalwa*, 1486. *Walyafalwa*, 1491. godine u obliku *Balyafalwa*.⁶⁴ Bilo je dio laslovačkog vlastelinstva između 1413. i 1491. godine. Godine 1550. postojalo je selo *Baljince* u hermanskoj nahiji, blizu Lanka puste, dok su u defteru 1579. godine u selu *Balinci* odnosno *Balfalo* popisane 24 kuće, kojih su kućedomaćini isključivo mađarskih antroponima.⁶⁵ Između 1698. i 1702. to je napušteno selo *Bellefalva* (*Bellefallo*), dok se danas radi o toponimu sjeverozapadno od Laslova.⁶⁶ Kao toponim (*Balyafalva*), vidljiv je na kartama druge vojne izmjere iz šezdesetih godina 19. stoljeća, te na katastarskim kartama Laslova od 1863. godine nadalje.⁶⁷ Naselje identificira i Csánki i navodi da je bilo susjedno Laslovu.⁶⁸ Ojkonim *Balyafalva* najvjerojatnije je nastao od imenovanja naselja imenom mađarskoga roda *Vaja* (pogledati poglavlje o posjednicima laslovačkoga vlastelinstva). Na to ukazuje i činjenica da je naselje 1486. godine zapisano u obliku *Walyafalwa* te da se vjerojatno pri ranijim i kasnijim zapisivanjima dogodila suglasnička supstitucija *v/b*, što se moguće, pa čak i vjerojatno, dogodilo i s izgovornom inačicom toga ojkonima.

Nebojša se spominje 1413. godine u obliku *Neboysza*, 1483. u obliku *Neboyza*, a 1491. godine u obliku *Neboyza*. Nalazilo se u sklopu laslovačkog vlastelinstva od 1413. do 1491. godine, a u redosljedu navođenja spominje se između *Balyafalve* i *Újfalua* (1483.), odnosno između *Balyafalve* i *Kis-Szöcsa*

⁶¹ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, 288.

⁶² U ugarskim srednjovjekovnim ispravama apelativ *szöcs* često je bio u prezimenskoj funkciji. István Szamota, *Magyar oklevél-szótár*, Budapest, 1906, 946. Kiss pak etimologiju oblika *szücs* smatra izvorno slavenskom ('Suča'). Lajos Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, I. kötet, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988., 600. Mađarski etimološki rječnik navodi da se radi o posuđenici iz turskoga jezika, koja je u mađarski jezik pristigla još prije doseljenja Mađara u Panonsku nizinu. Gábor Zaicz, *Etimológiai szótár*, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2006., 901.

⁶³ Danijel Petković naselje naziva Mali Seč i smatra ga naseobinskom cjelinom s Velikim Sečom, tj. s naseljem Nagy-Szöcs. Danijel Petković, *Srednjovjekovna naselja sjeverozapadnog dijela vinkovačkog kraja*, Gradski muzej Vinkovci, Vinkovci, 2006., str. 132.

⁶⁴ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Balyafalva, 10.

⁶⁵ Hafizović, *Popis Sandžaka Požega 1579. godine*, 296.

⁶⁶ Isto.

⁶⁷ Uvid u zemljovide vojnih izmjera i katastarskih karata iz 19. stoljeća izvršen je preko portala mapire.eu.

⁶⁸ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, 292.

(1491.). Godine 1550. postojala je pustoselina *Nebojsa* u hermanskoj nahiji, u blizini Balinaca, u defteru 1579. godine pustoselina *Nebojša* u erdutskoj nahiji, kada je također pripadala Balincima,⁶⁹ dok još godine 1702. postoji *Neboisso* (*Neboisa*) u hataru Laslova pored Vuke. I Engel i Csánki smatraju da se nalazilo zapadno od Laslova, pored rijeke Vuke.⁷⁰ Nije zabilježeno kao toponim na suvremenim topografskim zemljovidima, a nije zabilježeno ni na vojnim kartama iz 18. ili katastarskim kartama iz 19. stoljeća. Radi se o jedinom ojkonomu koji je u potpunosti nastao od slavenskoga antroponima *Nebojša* (u suvremenom značenju – ‘neustrašiv’; ‘ne boji se’).⁷¹

Újfalu se spominje 1413. u obliku *Vyfalu*, 1483. *Wyfalw*, 1486. *Wyfalwa*, 1491. *Wyfalw*.⁷² Bio je dijelom laslovačkog vlastelinstva od 1413. do 1491. Godine 1483. spominje se između Nebojše i Liskova. Godine 1550. javlja se kao *Novoselo* u hermanskoj nahiji, u blizini je pustoselina *Varjaš*, te 1579. godine kao *Ujfaló* u osječkoj nahiji, s 18 kućedomaćina mađarskih antroponima koji su obrađivali i pustoselinu *Varjaš*.⁷³ Od 1697. do 1702. *Vyfalu* je napušteno selo, južno od Laslova.⁷⁴ Csánki je smatrao da se radilo ili o samom suvremenom Laslovu ili o naselju neposredno pokraj Laslova.⁷⁵ Na suvremenim topografskim kartama toponim *Ujfaló* nalazi se sjeverozapadno od današnjeg Laslova, između ceste i pruge prema Ernestinovu.⁷⁶ Vjerojatno je to bila i srednjovjekovna lokacija toga naselja. Radi se o jednom od najčešćih ojkonomu u srednjovjekovnoj Ugarskoj, sastoji se od dvaju mađarskih apelativa, *új* (hrv. ‘novo’) i *faló* (hrv. ‘selo’). Taj ojkonom ukazuje na to da je imenovano naselje novije, mlađe u odnosu na okolno područje.⁷⁷

Liszkó – spominje se u 21 ispravi, od 1323. godine, u oblicima *Lyzko*, *Lysko*, *Lizko*.⁷⁸ Posjed je Berislavića Grabarskih od 1470. do 1489. godine, dio laslovačkoga vlastelinstva je od 1483. do 1491. godine, a zatim 1492. godine dio ibranjskoga vlastelinstva. Za osmanske vlasti, 1550. godine navodi se kao

⁶⁹ Hafizović, *Popis Sandžaka Požega 1579. godine*, 296.

⁷⁰ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Nebojsza, 143; Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, 302.

⁷¹ „Onaj, tko se gradi, da se ne boji.“ Tomo Maretić, *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, svezak 30, JAZU, Zagreb, 1911., str. 797.

⁷² Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Újfaló, 228-229.

⁷³ Hafizović, *Popis Sandžaka Požega 1579. godine*, 242.

⁷⁴ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Újfaló, 228-229.

⁷⁵ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, 302.

⁷⁶ Uvid izvršen preko portala <https://geoportal.dgu.hr/>.

⁷⁷ Usporediti s, primjerice, Apaújfaló, Bártfaújfaló, Dunaujfaló, Győrújfaló, Pécsújfaló, Szászújfaló, Tótújfaló, Tornaújfaló. Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II, 668, 698.

⁷⁸ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II; Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Liszkó, 122.

selo *Liskova*, a 1579. kao selo *Leskova* u erdutskoj nahiji, s popisanim 41 kućedomaćinom, čija imena pripadaju srpskoj antroponimiji.⁷⁹ Godine 1697. *Lezkovecz* je napušteno selo, s ruševinama crkve, graniči na sjeveru s naseljem Lovas, na istoku je Trpinja, na jugu *Barfalla* i Vera, na zapadu *Babota*.⁸⁰ Na katastarskoj karti Bobote iz 1863. sjeverno od toga naselja bio je toponim *Staro lieskovo*,⁸¹ a i danas postoji toponim *Staro ljeskovo* sjeverno od Bobote,⁸² te se vjerojatno ondje i nalazilo srednjovjekovno naselje Liszkó. Andrić smatra da je izvorni slavenski ojkonom *Liskovo*.⁸³

Györgyfalva se spominje 1413. godine u obliku *Gywrghfalwa*.⁸⁴ Naselje identificira i Csánki, citirajući tri različite isprave, no nije siguran u to radi li se o jednom naselju.⁸⁵ Na kartama druge austrijske vojne izmjere iz 60-ih godina 19. stoljeća,⁸⁶ na katatarskim kartama Laslova iz 1863. godine,⁸⁷ te na suvremenim topografskim kartama postoji toponim *Györfalva*, zapadno od Laslova (između Laslova i Petrove Slatine)⁸⁸ i to je vjerojatno i približna lokacija toga srednjovjekovnog naselja. Radi se o jednostavnom toponimu nastalom od muškoga antroponima *György* (hrv. Juraj) i posvojnog mađarskog apelativa *falu* (hrv. 'Jurjevo selo'). Istoimeno naselje postojalo je u srednjem vijeku i u Erdelju.⁸⁹

Lajnok se spominje samo jedanput, i to 1413. godine u obliku *Laynok*, kao dio laslovačkog vlastelinstva,⁹⁰ a Engel smatra da je možda ležalo oko Laslova.⁹¹ Ojkonom je teško objasniti i zapravo nema u potpunosti sigurnoga tumačenja.⁹² Eventualno se može ponuditi objašnjenje da se radi o mogućoj

⁷⁹ Hafizović, *Popis Sandžaka Požega 1579. godine*, 295.

⁸⁰ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Liszkó, 122.

⁸¹ <http://mapire.eu/en/map/cadastral/?layers=osm%2C43%2C44&bbox=2098370.4544509407%2C5688391.344677559%2C2102956.6761480514%2C5690536.358783812>

⁸² <https://geoportal.dgu.hr>, Topografska karta 1:25 000.

⁸³ Općenito o Liszkóu/Liskovu/Lijeskovu više u: Andrić, *Vinkovci u srednjem vijeku*, 47-48.

⁸⁴ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Györgyfalva, 75.

⁸⁵ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

⁸⁶ <http://mapire.eu/en/map/secondsurvey/?layers=osm%2C5%2C42&bbox=2071738.7222570453%2C5683253.49297438%2C2090083.6090454876%2C5691833.549399391>

⁸⁷ <http://mapire.eu/en/map/cadastral/?layers=osm%2C43%2C44&bbox=2075100.9353898654%2C5684778.01282435%2C2084273.3787840868%2C5689068.041036856>

⁸⁸ <https://geoportal.dgu.hr>, Topografska karta 1:25 000.

⁸⁹ Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, I, 548.

⁹⁰ Identificira ga i Csánki u: Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

⁹¹ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Lajnok, 117.

⁹² Oblikom podsjeća na riječi *bajnok* (radna imenica u značenju *vojnici*, a istovremeno i toponim i antroponim) ili *dusnok* (toponim u Mađarskoj u naselju sa značajnom hrvatskom manjinom),

supstituciji suglasnika *y* i *n* te da je naziv naselja nastao od mađarskog apelativa *lanyok* (hrv. ‘djevojke’).

Petrovc se spominje 1413. godine u obliku *Petrolch*, 1470. *Petrocz*, 1489. i 1495. *Petrowcz*, 1491. i 1509. *Pethrowcz*. Radi se o današnjim Petrovcima istočno od Vinkovaca.⁹³ Ojkonim nastao od muškog antroponima *Petar*.

Naselje **Balászfalva** zapisano je samo jedanput, i to 1413. godine u obliku *Balásfalwa*, kao dio laslovačkog vlastelinstva.⁹⁴ Bilo je smješteno u blizini Laslova. Moguće je da se radi o toponimu *Darvas* (mađ. *daru*, hrv. ‘ždral’; -s mađarski pridjevski nastavak), zapadno od današnjeg Silaša, a sjeverno od Koroda,⁹⁵ koji je možda u srednjem vijeku bio smješten nešto zapadnije, više prema smjeru tadašnjega Laslova. Na katastarskim kartama Bobote iz 1863. godine na tom mjestu (jugozapadno od Bobote) postojao je toponim *Barvala*.⁹⁶ Ojkonim je nastao od mađarskog muškog antroponima *Balázs* (hrv. ‘Blaž’) i mađarskog apelativa *falu* (hrv. ‘selo’). Istoimeno naselje spominje se od 14. stoljeća i u Erdelju.⁹⁷ Ukoliko je ranije navedena ubikacija točna, u ojkonimu se vjerojatno zbog fonetske sličnosti (‘‘balaš’’/‘‘darvas’’/) s vremenom dogodila potpuna transformacija ojkonima *Balászfalva* u toponim *Darvas*.

Verőfény se prvi put spominje u obliku *Varbold* 1323. godine,⁹⁸ zatim 1344. godine kao *Vereufen*, 1413. godine kao *Verewfyn*, 1483. godine kao *Werewfyn*, 1491. godine kao *Werfyn* i 1492/1493. godine kao *Werefén*.⁹⁹ Engel smatra da je naselje naziv *Várbold* dobilo po zemlji koja je pripadala utvrđi (mađ. *vár*, *föld*, hrv. *utvrda/grad*, *zemlja*).¹⁰⁰ Ojkonim *Verőfény* pak vuče korijene od mađarskog apelativa *verőfény* (hrv. ‘blještanje, ono koje blješti’). Olga Penavin, koja je sredinom 20. stoljeća vršila dijalektološku analizu slavonskoga dijalekta Mađara istočne Slavonije, objašnjava da riječ *verőfény* analizirano stanovništvo koristi za imenovanje snažne sunčeve svjetlosti,¹⁰¹ a

---

koje su slavenizmi u mađarskom jeziku. Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knjiga prva, JAZU, Zagreb, 1971, str. 162; Živko Mandić, „Hrvatska imena naseljenih mjesta u Mađarskoj“, *Folia onomastica croatica* 14, HAZU, Zagreb, 2005., 38.

⁹³ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Petrovc, 166.

⁹⁴ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Balászfalva, 10.

⁹⁵ <https://geoportal.dgu.hr>, Topografska karta 1:25 000.

⁹⁶ <http://mapire.eu/en/map/cadastral/?layers=osm%2C43%2C44&bbox=2095801.0848478992%2C5685592.473%2C56812%2C2100387.30654501%2C5687737.487672065>

⁹⁷ Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, 153.

⁹⁸ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

⁹⁹ Svi oblici prema: Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Verőfény, 245.

¹⁰⁰ Isto.

¹⁰¹ Olga Penavin, *Szlavóniai (kórógyi) szótár*, Nap Kiadó, Budapest, 2000., str. 578.

vrlo slično, u značenju sunčevih zraka, taj pojam definira i Szamota.¹⁰² Na isti način taj pojam definira i mađarski etimološki rječnik, uz napomenu da se radi o arhaizmu.¹⁰³ Pavičić pak smatra da je to „čisti mađarski toponomastikon, koji bi se u nas preveo kao ‘Prisunje’, ‘Žežnjica’ ili slično“.¹⁰⁴

5.2. Naselja laslovačkog vlastelinstva 1483. godine

Čini se da je posljednja četvrtina 15. stoljeća bilo razdoblje kada se laslovačko vlastelinstvo najviše razvijalo, jer se od 1475. godine spominje i postojanje utvrde u samom Laslovu.¹⁰⁵ Ta je utvrda vjerojatno postojala do 1528. godine, jer se još 6. srpnja te godine odande Stjepan Berislavić javlja palatinu Stjepanu Bathoryju upozoravajući na veliku nadolazeću osmansku vojsku.¹⁰⁶

Kao dio laslovačkog vlastelinstva, odnosno naselja koja pripadaju kaštelu Laslovo, 1483. godine navedeno je 8 sela: 1. *Kyszewch*, 2. *Walyafalwa*, 3. *Neboyza*, 4. *Wyfalw*, 5. *Lyzko*, 6. *Werewfyn*, 7. *Kyskelewd*, 8. *Waryas*.¹⁰⁷ U nastavku ovoga poglavlja navest će se samo ona naselja koja nisu već spomenuta 1413. godine.

Kelőd (Udvarnokfölde) spominje se prvi put 1359. godine u obliku *Kulud* (tada je graničilo s Tardom), zatim u nizu isprava u različitim pravopisnim inačicama, a posljednji spomen u srednjovjekovnim ispravama bio je 1506. godine u obliku *Kelwd*.¹⁰⁸ Od 1483. do 1491. godine je dijelom laslovačkog vlastelinstva, godine 1483. nalazi se između naselja Verőfény i Varjas, a 1492. je godine dijelom vlastelinstva Ibrány.¹⁰⁹ Godine 1550. pod tim imenom postoji pustoselina u osječkoj nahiji, u blizini Velike Bolde. Csánki samo navodi da je bilo smješteno kod Laslova,¹¹⁰ dok ga Engel vjerojatno pravilno smješta sjeverozapadno od

¹⁰² Szamota, *Magyar oklevél-szótár*, 1084.

¹⁰³ Zaicz, *Etimológiai szótár*, 909.

¹⁰⁴ Stjepan Pavičić, *Vukovska župa u razvitku svoga naselja od XIII. do XVIII. stoljeća*, I. dio, Zagreb, 1940, str. 140.

¹⁰⁵ Vidljivo je to iz isprave iz 1475. godine u kojoj vranski prior Bartol potiče Berislaviće Grabarske da napadnu imanja Joba Gorjanskog. Zapovjednik jednog dijela tih četa bio je i laslovački kaštelan. Prema: Karbić, „Hrvatsko plemstvo u borbi protiv Osmanlija“, 73. Podatak o kaštelu u Laslovu 1475. godine navodi i Bösendorfer u: Bösendorfer, *Crtice iz slavonske povijesti*, 168.

¹⁰⁶ Ive Mažuran, *Povijest Hrvatske od 15. do 18. stoljeća*, Golden marketing, Zagreb, 1998., str. 59.

¹⁰⁷ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szentlászló, 198; Magyar Nemzeti Levéltár (MNL), Zay levéltár A-1-33, Df. 285277. Uvid u izvornu ispravu izvršen je preko Interneta: <https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/view/216521/?pg=0&bbox=-667%2C-2928%2C4451%2C58>

¹⁰⁸ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Kelőd (Udvarnokfölde), 101.

¹⁰⁹ Isto.

¹¹⁰ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

Vere.¹¹¹ Ojkonim je nastao vjerojatno od naziva mađarskoga (pra)roda Keled¹¹² (tadašnje značenje riječi *keled* u mađarskom jeziku bilo je hrv. ‘kovrčav’).¹¹³

Varjas je zabilježen 1483. i 1491. godine kao dio laslovačkoga vlastelinstva u obliku *Waryas*.¹¹⁴ Spominje se 1483. godine nakon *Kis-Kelóda*.¹¹⁵ Godine 1550. postoji zabilježena pustoselina *Varjaš* u hermanskoj nahiji, u blizini *Novosela*, odnosno 1579. u erdutskoj nahiji pripada selu *Ujfaló*.¹¹⁶ I Csánki i Engel ne daju točnu ubicaciju, nego samo navode da je bio smješten negdje oko Laslova.¹¹⁷ Ojkonim je izveden iz mađarskog apelativa *varjú* (hrv. ‘vrana’).¹¹⁸

5.3. Naselja laslovačkog vlastelinstva 1491. godine

Dijelom laslovačkog vlastelinstva 1491. godine navedeno je 31 naselje: 1. *Wyfalw*, 2. *Balyafalwa*, 3. *Neboyza*, 4. *Kyszwcwz*, 5. *Wargas* (!), 6. *(Gy)erfalwa*, 7. *Myhali*, 8. *Naghzwcz*, 9. *Bathfalwa*, 10. *Zekere*, 11. *Thorsok*, 12. *Lyzko*, 13. *Werfyn*, 14. *Kelwd*, 15. *Zylas*, 16. *Bela*, 17. *Thythos*, 18. *Naghterpenye*, 19. *Lapanch*, 20. *Zarwas*, 21. *Nemethy*, 22. *Arosfalwa*, 23. *Mochar*, 24. *Thyzthenfalw*, 25. *Warathka*, 26. *Zylghez*, 27. *Pethrowcz*, 28. *Cherygh*, 29. *Thwrbosancz*, 30. *Galosfalwa*, 31. *Zentsalua(to)r*.¹¹⁹ Krajem 15. stoljeća laslovačko se vlastelinstvo prostiralo vjerojatno na oko 40 km².¹²⁰ U sastavu laslovačkog vlastelinstva 1491. godine našli su se i *Szentszalvátor*, Cerić i Trbušanci – zapravo dijelovi nekadašnjeg szentszalvátorskoga vlastelinstva, koje je sa zapadne strane graničilo sa *Szentillyem*.¹²¹ No, već koju godinu kasnije (1494.) Berislavići su Szentszalvátor prepustili Kishorvátima i Bánffyji-

¹¹¹ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Kelód (Udvarnokfölde), 101.

¹¹² Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, I, 708.

¹¹³ Mór Spicer, *Magyar-horvát és horvát-magyar szótár*, I. rész, Franklin Társulat, Budapest, 1893.

¹¹⁴ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

¹¹⁵ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Varjas, 241.

¹¹⁶ Hafizović, *Popis Sandžaka Požega 1579. godine*, 242.

¹¹⁷ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD; Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Varjas, 241.

¹¹⁸ Ojkonim *Varjas* nije bio jedinstven u srednjovjekovnoj Ugarskoj; postojalo je i istoimeno naselje (Varjas) u županiji Temes, koje se spominje u popisu papinske desetine od 1332. do 1335. godine. Potonje naselje danas se naziva *Varias*, a nalazi u Rumunjskoj, u županiji Temes. Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II, 735; Zaicz, *Etimológiai szótár*, 901.

¹¹⁹ Engel, *Valkóvármegye*, 198-199; Magyar Nemzeti Levéltár (MNL), Draskovich levéltár 66-13, Df. 233472. Izvorna isprava je u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, Obitelj Drašković, Archivum maius, U 434. Uvid u ispravu izvršen je preko Interneta: <https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/view/228521/?pg=0&bbox=66%2C-3261%2C2576%2C1043>.

¹²⁰ Engel, *Magyarország a középkor végén*.

¹²¹ Prema: Andrić, *Vinkovci u srednjem vijeku*, 85.

ma Gorjanskim, svojim saveznicima u otporu kralju Vladislavu II., koji su na taj način objedinili svoja imanja oko Slakovaca i Szentillyea.¹²²

U nastavku ovoga poglavlja navest će se samo ona naselja koja nisu već spomenuta u ranijim poglavljima, odnosno kao dio laslovačkoga vlastelinstva 1413. ili 1483. godine.

Mihályi se spominje jedino u ispravi iz 1491. godine u obliku *Myhali*,¹²³ kao dio laslovačkog vlastelinstva. Godine 1550. postoji pustoselina *Mihalji-ca* u hermanskoj nahiji, koju Engel identificira kao *Mihályi*, no precizno je ne ubicira, nego samo navodi da je ležala oko Laslova.¹²⁴ Međutim, stanovništvo Laslova i dijelom Ernestinova i danas područje oranica južno od današnjega Ernestinova, između Ernestinova i rijeke Vuke, naziva *Kišmihalj*, a toponim toga oblika može se pronaći i na suvremenim topografskim kartama, te je upravo to i najvjerojatnija približna lokacija srednjovjekovnoga sela Mihályi.¹²⁵ Ojkonim je nastao od mađarskog patronima *Mihály* (hrv. Mihael) i mađarskog pridjevskog nastavka *-i*. Naselje istoga naziva u srednjem vijeku postojalo je i u ugarskoj županiji Győr-Sopron.¹²⁶

Nagy-Szőcs¹²⁷ spominje se od od 1299. godine, a 1437. godine naselje je na razini trgovišta s carinom. U defteru iz 1579. godine zavedeno je kao pustoselina *Veliko Seličevo* u erdutskoj nahiji, a pripadalo je selu *Malo Seličevo*.¹²⁸ Kao što je ranije navedeno, u *Nagy-Szőcsu* je bilo i sjedište župe koja je bila dio vukovskog arhiđakonata, s crkvom posvećenom Svetom Stjepanu, ugarskom kralju.¹²⁹ Csánki pogrješno ubicira *Nagy-Szőcs* jugozapadno od Dalja,¹³⁰ dok se to naselje zapravo nalazilo u trokutu između današnjih naselja Laslova i Koroda te nekadašnjega *Hermanvára*, kao što zaključuje i Petković.¹³¹ Ojkonim je nastao od mađarskog apelativa *szőcs* (hrv. 'krznar') i pridjevskog predmetka *nagy* (hrv. 'veliki').

Batfalva je zapisana 1491. kao *Bathfalwa* i kao dio laslovačkog vlastelinstva,¹³² a u ispravi se u redosljedu spominje nakon Nagyszőcsa. Engel

¹²² Isto, 88-89.

¹²³ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Mihály, 132. Csánki to naselje ne identificira.

¹²⁴ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Mihály, 132.

¹²⁵ <https://geoportal.dgu.hr>, Topografska karta 1:25 000.

¹²⁶ Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II, 141.

¹²⁷ Petković naselje naziva Seč. Danijel Petković, *Srednjovjekovna naselja sjeverozapadnog dijela vinkovačkog kraja*, Gradski muzej Vinkovci, Vinkovci, 2006., str. 131-132.

¹²⁸ Hafizović, *Popis Sandžaka Požega 1579. godine*, 287.

¹²⁹ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szőcs (Nagy-), 212.

¹³⁰ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

¹³¹ Petković, *Srednjovjekovna naselja*, 131.

¹³² Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Batfalva, 11.

smatra da se možda radi o pusti *Badofalva* u hermanskoj nahiji 1550. godine, kada je upisana nakon Laslova.¹³³ Ipak, čini se vjerojatnijim da se radilo o naselju koje se nalazilo otprilike na mjestu današnjeg toponima Bečin, jugozapadno od Laslova, južno od nekadašnje *Győrfalve* i rijeke Vuke, odnosno nešto zapadnije od suvremenog sela Ada.¹³⁴ *Balfalva*, odnosno *Balinci* u defteru iz 1579. godine, u kojemu je popisano 24 kuće kućedomačina mađarske antroponimije,¹³⁵ vjerojatno se mogu poistovjetiti s ojkonomimom *Batfalva*. I na katastarskim kartama *Ada Puste* iz 1863. godine na približno istoj lokaciji uz desnu obalu rijeke Vuke zabilježeni su toponimi *Gornji bečin* i *Dolnji bečin*.¹³⁶ Izvornu semantičku motivaciju ojkonima *Bat-* vrlo je teško rekonstruirati. Eventualno je moguće da se radi o mađarskom apelativu *bátya* (hrv. 'stariji brat') s dodatkom mađarskog apelativa u posvojnem obliku za 'selo' (mađ. *falva*). S druge strane, ako se radilo o slučaju da se grafem *a* u prvom slogu izgovarao bliže otvorniku *o*, vjerojatnije je tumačenje da se izvorno radilo o prezimenskom obliku *Both*.¹³⁷ Nadalje, u tom bi se slučaju to prezime moglo povezati s ugarskom plemićkom obitelji Bot od Bajne (lat. *Both de Bayna*), od kojih su poznatiji predstavnici bili Ivan Bot od Bajne, hrvatski ban 1493. godine, te Andrija Bot od Bajne, hrvatski ban od 1504-1506. i od 1510-1511. godine.¹³⁸

Szekere se u srednjovjekovnim izvorima može pronaći samo u jednoj ispravi, i to u onoj iz 1491. godine, u obliku *Zekere*,¹³⁹ između *Batfalve* i *Torzoka*, a godine 1580. spominje se pustoselina *Sekere* u hermanskoj nahiji, koju Engel opravdano povezuje s navedenim naseljem.¹⁴⁰ Prema redosljedu navođenja u ispravi, moguće je da je i samo naselje bilo smješteno na desnoj obali Vuke, između *Batfalve* i *Torzoka*, odnosno negdje između suvremenih naselja Ade i Podrinja. Ojkonim potječe od mađarskog apelativa *szeker* (hrv. '/seljačka/ kola').¹⁴¹

Torzok se, slično kao i prethodno spomenut *Szekere*, navodi jedino u ispravi iz 1491. godine, kao dio laslovačkog vlastelinstva, a u pravopisnom obliku *Thorsok*.¹⁴² Moguće je da se nalazilo jugoistočno od nekadašnjega *Kis-*

¹³³ Isto.

¹³⁴ <https://geoportal.dgu.hr>, Topografska karta 1:25 000.

¹³⁵ Hafizović, *Popis Sandžaka Požega 1579. godine*, 296.

¹³⁶ <http://mapire.eu/en/map/cadastral/?layers=osm%2C43%2C44&bbox=2076782.9434067202%2C5685551.86577356%2C2079076.0542552755%2C5686624.372826685>

¹³⁷ Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, I, 174-175.

¹³⁸ Više o Andriji Botu od Bajne u: Krešimir Nemeth, „Bot od Bajne, Andrija“, *Hrvatski biografski leksikon*, 1989. (<http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2566>) i ondje navedenoj literaturi.

¹³⁹ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szekere, 193. Csánki naselje Szekere/Zekere ne identificira u svojoj knjizi *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, II.

¹⁴⁰ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szekere, 193.

¹⁴¹ Zaicz, *Etimológiai szótár*, 779.

¹⁴² Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Torzsok, 226. Csánki ni to naselje ne identificira u svojoj knjizi *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, II.

Szócsa, na mjestu današnjeg toponima *Trojak*, južno od Laslova i istočno od Podrinja.¹⁴³ Podrijetlo ojkonima vjerojatno je od mađarskog apelativa *torzsa* (hrv. ‘stabljika’)¹⁴⁴ s gramatičkim nastavkom *-ok* za množinu.

Szilas se spominje u više isprava od 1289. godine nadalje, u nekoliko različitih pravopisnih oblika (*Zylos*, *Scilas*, *Zylas*, *Zyls*).¹⁴⁵ Godine 1435. dijelom je liskovačkoga,¹⁴⁶ a 1491. laslovačkoga vlastelinstva. Godine 1550. naveden je kao pustoselina *Silaš* u erdutskoj nahiji, u blizini Domana,¹⁴⁷ a kao pustoselina kod *Leskova* zabilježen je i u defteru iz 1579. godine.¹⁴⁸ Postoji i kao suvremeni toponim, sjeverno od Bobote.¹⁴⁹ Na taj su ga način, ispravno, ubicirali i Csánki i Engel.¹⁵⁰ Ojkonim najvjerojatnije potječe od mađarskog apelativa *szilfa* (hrv. ‘brijest’).¹⁵¹ Pavičić navodi da je „porijeklo toga toponomastikona mađarsko, a on znači ‘Brestovac’“.¹⁵²

Naselje **Béla** spominje se 1345., 1398., 1420., 1423., 1436. i 1491. godine, svaki put u obliku *Bela*.¹⁵³ Poprilično je nesigurno gdje se nalazilo, a Engel smatra da je moguće da je ležalo u okolici Vere.¹⁵⁴ Ojkonim dolazi od karakteristično mađarskoga muškog antroponima *Béla* (hrv. Bela). Radi se o jednom od starijih mađarskih ojkonima razvijenih od patronima koji se na prostoru povijesne Ugarske spominju već od 11. stoljeća, kao primjerice istoimeno naselje u okolici Štúrova u današnjoj Slovačkoj te razne izvedenice i razvijeni oblici poput *Bélabánya*, *Bélád*, *Bélaház*, *Belaja*, *Bélamacsó*, *Bélapataka*, *Bélapusztá* i sl.¹⁵⁵

Tittös se spominje 1394. godine u obliku *Tyteus* i 1491. godine *Thyt-hos*.¹⁵⁶ Kao dio laslovačkog vlastelinstva 1491. godine spominje se između

¹⁴³ <https://geoportal.dgu.hr>, topografska karta 1 : 25 000.

¹⁴⁴ Zaicz, *Etimológiai szótár*, 856; Szamota, *Magyar oklevél-szótár*, 1002.

¹⁴⁵ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szilas, 206.

¹⁴⁶ Prema Csánkiju, tada je pripadao hermanskoj utvrdi. Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

¹⁴⁷ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szilas, 206.

¹⁴⁸ Hafizović, *Popis Sandžaka Požega 1579. godine*, 296.

¹⁴⁹ <https://geoportal.dgu.hr>, Topografska karta 1:25 000.

¹⁵⁰ Potencijalna pogrešna ubicacija mogla bi se napraviti s obzirom na postojanje suvremenoga sela Silaš, koje se nalazi između suvremenog sela Koroda i Čelija, a koje je kolonizirano nakon Prvoga svjetskog rata.

¹⁵¹ Istoimenu ojkonim nalazi se kod Dunajske Strede na području današnje Slovačke. Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II, 581.

¹⁵² Pavičić, *Vukovska župa*, 140.

¹⁵³ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD; Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Béla, 15.

¹⁵⁴ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Béla, 15.

¹⁵⁵ Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, I, 186-187.

¹⁵⁶ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Tittös, 220.

Béle i Nagyterpenye. Možda bi ga se moglo tražiti u kraju oko Vere. Ojkonim najvjerojatnije potječe od ne toliko karakterističnog muškog antroponima *Theutus*.¹⁵⁷ Kiss pak smatra da se, osim o patronimu, kod naselja koja sadrže izraz *töttös* izvorno može raditi i o apelativu *tő* (hrv. 'deblo, stablo' ili 'korijen'),¹⁵⁸ a to tumačenje preuzima i Pesti.¹⁵⁹

Trpinja (Nagy-Terpenye) se spominje od 1339. do 1506. godine u tri-desetak srednjovjekovnih isprava.¹⁶⁰ Bila je posjed nižega plemstava od oko 1300. do 1481. godine. Godine 1343. spominje se kao vlasnik Mirko, sin Martina Baćinskoga, a 1405. kralj Žigmund je Liskovačkima dao dio trpinjskoga posjeda. Trpinja je 1435. godine dijelom liskovačkoga, a 1491. laslovačkoga vlastelinstva, te 1506. godine ponovno u posjedu Baćinskih.¹⁶¹ U defteru 1579. godine popisana je kao selo Trpinja s 11 kućedomaćina srpske antroponimije.¹⁶² Srednjovjekovno je naselje od današnjega sela Trpinje ležalo sjevernije, na području koje je na zemljovidu druge vojne izmjere iz šezdesetih godina 19. stoljeća označeno kao *Staro selo*.¹⁶³ Ojkonim je slavonskoga podrijetla, u značenju 'čistine, proplanka'¹⁶⁴ i pridjevskog predmetka *nagy* (hrv. 'velik').

Lapáncs se spominje 1435. godine u obliku *Lappanch* (kao dio liskovačkoga vlastelinstva pripadao je hermanskoj utvrdi),¹⁶⁵ a 1491. u obliku *Lapanch* (kao dio laslovačkoga vlastelinstva).¹⁶⁶ U redosljedju navođenja u ispravama, 1435. navodi se između Szilasa i Levelesa, a 1491. godine između Nagyterpenye i Szarvasa. Engel smatra da se nalazio južno od današnjeg sela Vere.¹⁶⁷

¹⁵⁷ Za izvedenice od toga imena u hrvatskoj se historiografiji ponekad koristi oblik Tituševići. Npr. Vjekoslav Klaić, „Topografske sitnice“, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, br. 3/1, Zagreb, 1881., 190-191; Zrinka Nikolić Jakus, „Obitelj Čupor Moslavački“, *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru* 4, Bjelovar, 2011., 283.; Andrić, *Potonuli svijet*, 15.

¹⁵⁸ Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II, 678.

¹⁵⁹ János Pesti, *Baranya megye földrajzi nevei*, II. kötet, Baranya Megyei Levéltár, Pécs, 1982., str. 570.

¹⁶⁰ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD; Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Terpanye (Nagy-), 218-219.

¹⁶¹ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Terpanye (Nagy-), 218-219.

¹⁶² Hafizović, *Popis Sandžaka Požega 1579. godine*, 283.

¹⁶³ Usp. Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Terpanye (Nagy-), 218-219. i <http://mapire.eu/en/map/secondsurvey/?layers=osm%2C5%2C42&bbox=2095905.9058975622%2C5685534.809118577%2C2114250.7926860047%2C5694114.865543588>.

¹⁶⁴ Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II, 639.

¹⁶⁵ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

¹⁶⁶ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Lapáncs, 117-118.

¹⁶⁷ Isto.

Ojkonim vjerojatno potječe od mađarskoga apelativa *laponya* (hrv. ‘nizina, močvarno područje’),¹⁶⁸ no etimološki je vrlo slična i apelativu *lappantyiú* (hrv. ‘ptica leganj’).¹⁶⁹

Sarvaš (Szarvas) se prvi put spominje u ispravi iz 1279. godine, u obliku *Zorwos*,¹⁷⁰ te u još dvadesetak srednjovjekovnih isprava do 1520. godine, u raznim pravopisnim oblicima.¹⁷¹ Krajem 13. stoljeća bio je posjed župana Morianusa iz roda Bár Kalán, koji ga je 1280. godine ostavio svojoj kćeri. U 14. i 15. stoljeću smjenjuju se razni posjednici, među ostalim i Korodski, Lacko (od Szántóa), Baćinski i Hercezi Sečujski. Od 1470. do 1489. godine posjed je Berislavića Grabarskih, odnosno 1491. godine dio laslovačkog vlastelinstva.¹⁷² U defteru 1579. godine popisano je selo Sarvaš s 21 kućedomačinom muslimanske antroponimije.¹⁷³ Istoimeno naselje istočno od Osijeka postoji i danas. Ojkonim potječe od mađarskog apelativa *szarvas* (hrv. ‘jelen’).¹⁷⁴ Istoimeni grad postojao je i u srednjem vijeku u ugarskoj županiji Békés, a u raznim izvedenicama i s raznim sufiksima i diljem Ugarske (kao primjerice Szarvasgede, Szarvaskend, Szarvaskő, Szarvaszó).¹⁷⁵

Nemetin (Németi) se spominje od 1269. do 1497. godine u dvadesetak srednjovjekovnih isprava.¹⁷⁶ Prvi zapisani oblik bio je *Nemphy* i tada je bio posjed Nemetinskih (Németi). U 14. stoljeću bio je i posjed Lacka od Szántóa, a povremeno i Korodskih. Godine 1471. i 1472. Berislavići Grabarski ubilježeni su kao vlasnici dijelova, a već 1482. godine vlasnici su cijeloga nekadašnjeg nemetinskog vlastelinstva.¹⁷⁷ Kao posjed Berislavića, cijelo nemetinsko vlastelinstvo postaje dijelom laslovačkoga vlastelinstva 1491. godine. Radi se o današnjem Nemetinu, istočnom naselju grada Osijeka. Ojkonim potječe vjerojatno od mađarske riječi za imenovanje njemačkoga naroda *német* (hrv. ‘Nijemac, njemački’; izvorno mađ. slavenizam *néma* – hrv. ‘nijem /čovjek/’). Niz sličnih ojkonima postojao je na području srednjovjekovne Ugarske – primje-

¹⁶⁸ Ni ovaj ojkonim nije bio jedinstven u srednjovjekovnoj Ugarskoj. Tako je primjerice u mađarskoj Baranji, na samoj današnjoj granici s Hrvatskom, također naselje imena Lapánca, a koje se već 1349. godine spominje u jednoj ispravi u obliku *Lappanch*. Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II, 14.

¹⁶⁹ Zaicz, *Etimológiai szótár*, 475.

¹⁷⁰ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

¹⁷¹ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szarvas, 190-191.

¹⁷² Isto.

¹⁷³ Hafizović, *Popis Sandžaka Požega 1579. godine*, 240.

¹⁷⁴ Zaicz, *Etimológiai szótár*, 774.

¹⁷⁵ Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II, 527-528.

¹⁷⁶ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Németi, 145-146.

¹⁷⁷ Isto.

rice Felsőnémeti, Hernádnémeti, Hontnémeti, Királynémeti, Sopronnémeti, Szamosújvárnémeti, Szatmárnémeti itd.¹⁷⁸

Naselje **Arosfalva** zapisano je 1471. godine u obliku *Arrasfalwa*,¹⁷⁹ a 1472. i 1491. godine *Arosfalwa*.¹⁸⁰ U osmanskim defterima zabilježeno je kao pustoselina *Orošfaluja* (*Arošfaluja*) u osječkoj nahiji, u blizini Tenje.¹⁸¹ Nalazilo se na području između Nemetina, Mocsára, Tenje i Sarvaša.¹⁸² Vrlo je nezahvalno pokušati utvrditi porijeklo ojkonima *Arosfalva*. Po zvučnosti ima sličnosti samo s mađarskom rječju *orosz* (hrv. 'Rus, ruski').¹⁸³ Ako ne dolazi iz mađarskoga jezika, možda je apelativ iz turskoga jezika – *oroz* (hrv. 1. 'pi-jetao', 2. 'okidač na ručnom oružju'). Ako se pak radi o dubokom, dugom izgovoru prvoga fonema (*áros* tj. *árros*), radi se o apelativu u značenju 'trgovca, prodavača', koji je u srednjovjekovnim ispravama relativno često zabilježen u (proto-)prezimenskoj funkciji.¹⁸⁴

Mocsár se spominje u više (12) srednjovjekovnih isprava, od 1299. godine (*Mahar*) do 1491. godine (u oblicima *Machar* i *Mochar*).¹⁸⁵ Selo *Močar* u osječkoj nahiji postoji i za osmanske vlasti; tako je 1579. godine popisano selo *Močar* s 24 kućedomačina srpske antroponimije.¹⁸⁶ Danas je to toponim zapadno od Sarvaša, a južno od Nemetina.¹⁸⁷ Na katastarskim kartama Osijeka iz 1863. godine toponim *Močari* nalazi se zabilježen južnije od toponima *Tizina*.¹⁸⁸ Ojkonim potječe od mađarskoga apelativa *mocsár* (hrv. 'močvara').¹⁸⁹

¹⁷⁸ Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II, 233-235.

¹⁷⁹ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

¹⁸⁰ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Arosfalva, 3.

¹⁸¹ Isto.

¹⁸² Csánki ga smješta poprilično neprecizno na područje između Osijeka i Dalja. Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

¹⁸³ Primjerice, 1381. godine spominje se *Orozfalva* u Erdelju (današnji mađarski naziv naselja je Görgényoroszfalu, u današnjoj rumunjskoj županiji Maros), zatim *Felsőoroszfalu* i *Kézdioroszfalu*, također u Erdelju, no u srednjem vijeku naseljeni mađarskim stanovništvom.

¹⁸⁴ Szamota, *Magyar oklevél-szótár*, 1084.

¹⁸⁵ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD; Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Mocsár, 138.

¹⁸⁶ Hafizović, *Popis Sandžaka Požega 1579. godine*, 246.

¹⁸⁷ <https://geoportal.dgu.hr>, Topografska karta 1:25 000.

¹⁸⁸ <http://mapire.eu/en/map/cadastral/?layers=osm%2C43%2C44&bbox=2088730.4171128713%2C5704168.755739796%2C2093316.638809982%2C5706313.769846049>

¹⁸⁹ Slično kao u srednjovjekovnim mađarskim ojkonimima Mocsármány i Kövesmocsár. Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, I, 150. Zaicz pak smatra da se izvorno radi o slavenskoj riječi koju je mađarski jezik preuzeo. Zaicz, *Etimológiai szótár*, 543.

Tizin (Tizen) se kao selo spominje u osam isprava od 1298. godine u obliku *Thyuzen*, preko oblika *Tyzyyn* u 14. stoljeću i *Thezen* u 15. stoljeću.¹⁹⁰ Krajem 13. stoljeća spominje se kao posjed Korodanskih, zatim je bio posjed Ladislava Seglačkog, kojemu je 1388. godine zbog nelojalnosti odrubljena glava, nakon čega je 1390. godine Tizin kraljica Marija dala Alšanskima. Bio je posjed Nemetinskih od 1459. do 1482. godine.¹⁹¹ Pod imenom *Tisztenfalu* dio je laslovačkog vlastelinstva 1491. godine. U osmanskome razdoblju, 1550. godine postojao je kao selo *Tizinova* u osječkoj nahiji, a u defteru iz 1579. godine zabilježen je kao čifluk Tizina, naveden nakon sela *Ridfalo* (tj. Retfala), kao pripadajući gradu Osijeku.¹⁹² Godine 1698. to je napušteno selo *Piszina*, čije su granice bile: na sjeveru Nemetin, na istoku *Mochar*, na jugu *Chabalak*, na zapadu *Theinya*, na istoku Osijek.¹⁹³ Na katastarskim kartama Osijeka iz 1863. godine, južno od Nemetina nalazi se na nekoliko mjesta toponim *Tizina*,¹⁹⁴ a i danas je toponim jugoistočno od Osijeka, južno od Nemetina.¹⁹⁵ Ojkonim potječe od naziva za mađarski glavni broj *tizen* (hrv. ‘deset’). Kod zapadnomađarskoga naselja analognoga naziva *Tizenháromváros* (hrv. ‘grad trinaest’), Kiss smatra da se radilo o naselju koje se u doba njegova imenovanja sastojalo od trinaest kuća.¹⁹⁶ Navedenu je analogiju o deset kuća možda moguće proširiti i na naselje *Tizin*, vjerojatno negdje krajem 13. stoljeća.

Váratka (Várad) se spominje u 21 ispravi od 1280. do 1518. godine. Oblik iz 1280. godine je *Warad*, od 1460. godine se spominje u obliku *Warathka*.¹⁹⁷ Bio je posjed župana Morianusa (od roda Bár-Kalán), koji ga je 1280. godine zajedno sa Sarvašem ostavio svojoj kćeri. Dijelom je nemetinskog vlastelinstva (od 1460. do 1482. godine), a zatim zajedno s njim dio laslovačkog vlastelinstva 1491. godine. Jedan njegov dio je bio posjed nižeg plemstva (od 1416. do 1500. godine).¹⁹⁸ Godine 1550. spominje se pustoselina *Varatka* u osječkoj nahiji u blizini Sarvaša, koju je obrađivao puk Močara, Tizina, Sarvaša i Tenje, a 1579. godine kao pustoselina kod Sarvaša.¹⁹⁹ Engel

¹⁹⁰ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD; Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Tizin, 220.

¹⁹¹ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Tizin, 220.

¹⁹² Hafizović, *Popis Sandžaka Požege 1579. godine*, 245.

¹⁹³ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Tizin, 220.

¹⁹⁴ <http://mapire.eu/en/map/cadastral/?layers=osm%2C43%2C44&bbox=2089650.2314126573%2C5705231.695709744%2C2094236.453109768%2C5707376.709815997>

¹⁹⁵ <https://geoportal.dgu.hr>, Topografska karta 1:25 000.

¹⁹⁶ Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II, 657.

¹⁹⁷ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD; Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Váratka, 241.

¹⁹⁸ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Váratka, 241.

¹⁹⁹ Hafizović, *Popis Sandžaka Požege 1579. godine*, 240.

smatra da se Váratka moguće nalazila istočno od Sarvaša,²⁰⁰ a Csánki naselje locira nešto manje precizno, između Sarvaša i Pačetina.²⁰¹ Vjerojatnije je Engelovo tumačenje; moguće je da se radi o lokaciji oko današnjega sela Bijelog Brda. Radi se o čestom ojkonimu u srednjovjekovnoj Ugarskoj, a dolazi od mađarskog deminutiva apelativa *vár – várotka* (hrv. ‘grad, utvrda’ – ‘gradić, utvrđica’).²⁰²

Szilköz – spominje se od 1366. do 1491. godine u više pravopisnih oblika (1366. *Zylkuz*, 1370. *Zilkuz*, 1389. *Scilkws*, 1411. *Zykwz*, 1459. *Zylkewz*, 1460. *Zylkwz*, 1474. *Zylkez*, 1482. *Zylkewz*, 1491. *Zylghez*).²⁰³ Pripadao je nemetinskom (1366-1482.), nadalje vlastelinstvu sa sjedištem u Szentszalvátoru (1474.), a zatim laslovačkom vlastelinstvu 1491. godine. Csánki ga smješta južno-jugoistočno od Osijeka,²⁰⁴ a Engel zapadno od Sarvaša.²⁰⁵ Na katastarskim kartama Sarvaša iz 1863. godine u najzapadnijem hataru sela nalazio se toponim *Szállás*,²⁰⁶ a na suvremenim topografskim kartama na približno istom mjestu nalazi se toponim *Solginci*²⁰⁷ i vjerojatno se upravo na tom mjestu nalazio srednjovjekovni Szilköz. Objašnjenje ovoga ojkonima slično je onome iz primjera Silaša; korijen apelativa je u mađarskoj riječi *szil* (hrv. ‘brijest’), dok dometak *köz* (hrv. ‘između’) ima ulogu prijedložnoga nastavka.²⁰⁸

Cerić, Trbušanci, Gálosfalva i Szentszalvator naselja su koja su 1491. godine pripadala laslovačkom vlastelinstvu, ali su od njega bila fizički poprilično udaljena (nedaleko od Vinkovaca), a uostalom, njihova je ubikacija u hrvatskoj historiografiji jasna i definirana.

6. Zaključak

Sumarno, od ukupno 34 ojkonima koji se spominju u nazivima naselja u sastavu laslovačkoga vlastelinstva, prema motivacijsko-semantičkoj klasifikaciji, njih 15 ih se može svrstati u skupinu nastalu od mađarskih apela-

²⁰⁰ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Váratka, 241.

²⁰¹ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

²⁰² Istoimeno naselje postojalo je 1492. i na području današnje istočne Slovačke. Kiss, *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II, 731.

²⁰³ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD; Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szilköz, 206.

²⁰⁴ Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, II, CD.

²⁰⁵ Engel, *Valkóvármegye*, s. v. Szilköz, 206.

²⁰⁶ <http://mapire.eu/en/map/cadastral/?layers=osm%2C43%2C44&bbox=2091147.9194356196%2C5701885.187065135%2C2095734.1411327303%2C5704030.201171388>

²⁰⁷ <https://geoportal.dgu.hr>, Topografska karta 1:25 000.

²⁰⁸ Zaicz, *Etimológiai szótár*, 449.

tiva (Kis-Szőcs, Újfalú, Vereswyn, Warjas, Nagy-Szőcs, Szekere, Torzsok, Szilköz, Szilas, Terpenye, Lapancs, Szarvas, Mocsár, Tizin, Váratka), 2 su nastala od imena mađarskoga (pra)roda (Kelwd, Balyafalwa), 7 od mađarskih antroponima (Zenthlászló, Gywrghfalw, Balasfalwa, Mihályi, Béla, Tittös, Németi, Gálos), 5 od hrvatskih (slavenskih) osobnih imena i apelativa (2 od osobnih imena – Nebojša i Petrovci, a 3 od apelativa – Liskovo/Liskó, Cerić i Trbušanci), 1 od etnika (Németi), a 4 se može svrstati u skupinu ostalih (Szentszalvátor) i nejasne motivacije (Laynok, Batfalva, Arosfalva). Ako se iz laslovačkoga vlastelinstva isključe tri fizički udaljena naselja koja su mu pripojena iz nekadašnjeg szentszalvátorskoga vlastelinstva (Szentszalvátor, Cerity, Terbusanc), ostaje 31 ojkonim, od kojih je 28 oblikovano izravno iz mađarskoga jezika, a od preostala 3, dva su nastala pod iznimnim utjecajem mađarskoga jezika (Liskó, Petrolcs) te se samo za 1 ojkonim (Nebojša) može tvrditi da je oblikovan bez naročitoga utjecaja mađarskog jezika. U svakom slučaju, mađarske inačice kršćanskih muških osobnih imena ukazuju na snažan utjecaj mađarskoga jezika na toponimiju (i današnju mikrotoponimiju) područja nekadašnjeg laslovačkog vlastelinstva. Hrvatski i mađarski istraživači srednjovjekovnoga razdoblja uglavnom se slažu da su na području laslovačkog vlastelinstva u srednjem vijeku živjeli pretežno Mađari, što naravno ne znači da su oni bili isključivo stanovništvo toga područja.

Laslovačko vlastelinstvo 1491. godine bilo je po broju naselja koja su mu pripadala prosječne veličine u usporedbi s ostalim tadašnjim vlastelinstvima Vukovske županije; ponajveću posebnost u odnosu na ostala vlastelinstva u Vukovskoj županiji i posebice u odnosu na ostatak Slavonije predstavljala je već spomenuta činjenica da je među ojkonimima oko Osijeka znatnije prevladavao utjecaj mađarskoga jezika. Iz toga je razloga imalo smisla napraviti i etimologiju mađarskih ojkonima koji su možda nešto teže odgonetljivi povjesničarima koji nisu poznavatelji mađarskoga jezika. Nadalje, posao koji također predstoji, kako bi ovdje doneseni pregled mogao biti što korisniji, jest pokušati napraviti slične preglede ostalih srednjovjekovnih vlastelinstava na području Vukovske županije, kako na sinkronijskoj razini, kako bi se različita vlastelinstva mogla međusobno uspoređivati, tako i na dijakronijskoj, kako bi se mogao proučiti razvoj svakoga pojedinog vlastelinstva. Svakako, sigurno je da ni ovaj pregled laslovačkoga vlastelinstva u srednjem vijeku nije definitivan, potpun i konačan te da se može nadopuniti u svim dijelovima, primjerice u poglavlju o njegovim posjednicima, župi (župama), pojedinim posjedima i dr. Za buduća istraživanja i dublje spoznaje bit će svakako potrebno u potpunosti iščitati, transkribirati i prevesti sve identificirane srednjovjekovne isprave u kojima se spominju naselja laslovačkoga vlastelinstva. Jedino na taj način može se doći do što potpunije spoznaje o strukturi (laslovačkoga) vlastelinstva u srednjem vijeku.

Prilozi

Tablica 1. *Naselja laslovačkog vlastelinstva 1491. godine*

Pretpostavljeno izvorno ime naselja	Pravopisni oblik 1491.	Stanje naselja (prema Engelu)	Oblik imena u osmanskim defterima 16. stoljeća	Današnji toponim ili ime sela
Szentlászló	Zenthlazlo	selo	Sveti Laslo	Laslovo
Újfalu	Wyfalw	selo	Novasel	-
Balyafalva	Balyafalwa	selo	Balince	-
Nebojša	Neboyza	pustoselina	Nebojsa	-
Kis-Szőcs	Kyszwcz	selo	Küçük Selčova	-
Varjas	Waryas	pustoselina	Varjaš	-
Györgyfalva	Gyerfalwa	-	-	jugozapadno od Laslova: Gerfalv
Mihályi	Myhali	pustoselina	Mihalica	-
Nagy-Szőcs	Naghzwcz	pustoselina	Nadj Selčova	jugoistočno od Laslova: Nadj Seč
Batfalva	Bathfalwa	pustoselina	Badofalva	
Szekere	Zekere	pustoselina	Sekere, hermanska nahija	-
Torzsok	Thorsok	-	-	-
Liskó/Liskovo	Lyzko	selo	Liskova	sjeverno od Bobote: Staro Lieskovo
Verőfény	Wersyn	pustoselina	Feresin	-
Kelőd	Kelwd	pustoselina	Kilod	-
Silaš	Zylas	pustoselina	Silaš, hermanska nahija	sjeverno od Bobote, na zemljovidu 1910. Silas
Béla	Bela	-	-	-
Tittös	Thythos	-	-	-
Nagy-Terpenye/Trpinja	Naghterpenye	pustoselina	Trpina	Trpinja
Lapáncs	Lapanch	-	-	-
Sarvaš	Zarwas	selo	Sarvaš	Sarvaš
Nemetin/Németi	Nemethy	pustoselina	Nemetino	Nemetin
Arosfalva	Arosfalwa	pustoselina	Orošfalja	-
Mocsár	Mochar	selo	Močar	zapadno od Sarvaša: Močari
Tizin (Tizen)	Thyzthenfalw	selo	Tizinova	istočno od Osijeka: Tičina

Váratka (Várad)	Warathka	pustoselina	Varatka	-
Szilköz	Zylghez	pustoselina	Bresta	-
Petrovci	Pethrowcz	selo	Petrovci	Petrovci
Cerić	Cherygh	selo	Cerić	Cerić
Trbušanci	Thwrbosancz	selo	Terbušance	jugozapadno od Mirkovaca: Terbušnice
Gálosfalva	Galosfalwa	-	-	-
Szentszalvátor	Zenthsaluator	pustoselina	Žulvar	-

Tablica 2. Poznati posjednici laslovačkoga vlastelinstva

Godina	Posjednik
1299.	Dionizije Tolmanjski (od roda Vaja)
1382.	Laslovački/Tolmanjski (Szenlászlói/Tolmányi)
1413.	Lacko (od Szántóa)
1439.	György Lacko (od Szántóa)
1470.-1498.	Ivan Berislavić
1491.	Gereb od Vingárta i Pavao Kiniži

Summary

THE SETTLEMENTS OF THE LASLOVO MANOR IN THE MIDDLE AGES

This paper has endeavoured to reconstruct the extent of the Laslovo manor in the Middle Ages as precisely as possible, that is, to precisely locate all settlements of the manor according to the documents from 1413, 1483 and 1491. Basic data on individuals of the Laslovo manor in the Middle Ages, from the Vaja family in the late 13th century to Ivan Berislavić in the late 15th century, have been provided. The church organization of the Laslovo parish and of other parishes covering the area of the manor in the Middle Ages has been reviewed. The major part of the paper deals with data on certain settlements of the Laslovo manor in accordance with the text of Pál Engel; however, some parts of the locations have been corrected; all settlements have been provided with additional comments, the Hungarian oekonyms in particular. Providing basic factual data on the Laslovo manor in the Middle Ages, further research is made possible, especially in the field of historical demography and topography as well as in that of Slavonian medieval society.

Keywords: Laslovo (Szentlászló), Slavonia, Hungarians, oikonyms, manor (domain), Middle Ages

(Translated by Mica Orban Kljajić)

Kontakt autora:

doc. dr. sc. Denis Njari

Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku, Odsjek za povijest,

Ul. Lorenza Jäger 9, 31000, Osijek

e-mail: denis.njari@gmail.com